

Programa " Organització de l'Espai Escolar, Materials i Habilitats Docents"

Titulació: Grau de Mestre/a d'Educació Infantil
Codi: 33610
Crèdits: 9
Curs: 2n
Horari de classes: dilluns de 13 a 14'30 hores
dijous de 9 a 10'30 hores
Atenció tutoria: dijous de 10'30 a 13'30h
Despax: planta 2-16 (Escola Universitària de Magisteri "Ausàs March",
Campus de Tarongers)
Telèfon: 963864724
Alicia Llavador: Alicia.llavador@uv.es

"La intel·ligència passa per les mans" (Wallon)
"Si volem que quelcom siga, fem-ho" (MATURANA)

Introducció a l'assignatura

Amb el títol d'Organització de l'espai escolar, materials i habilitats docents es proposa una matèria pròpia del títol de Maestro d'Educació Infantil que té un caràcter anual (9 crèdits) i que s'imparteix al llarg del segon curs. Es tracta d'una de les matèries inclosa en el mòdul de formació bàsica del títol.

Objectius Generals

L'objectiu bàsic de la matèria és el d'introduir a les i els estudiants del títol de Grau de Maestro en Educació Infantil en un procés de pensament sistemàtic, fonamentat i crític sobre l'Escola Infantil i el que significa el període d'escolarització de zero a sis anys. Així mateix, es pretén que aquesta introducció en el pensament ordenat sobre l'ensenyament i l'aprenentatge tingui lloc tant des del treball i reflexió individual de l'estudiant com des del treball i debat col·lectiu, ja sigui a l'aula, en hora de classe, o fora d'ella.

Els objectius generals poden concretar-se:

- Generar, al llarg del curs de l'assignatura i cada vegada amb un major rigor i fonamentació, un coneixement actualitzat i crític sobre les perspectives didàctiques entorn de l'escola, l'ensenyament i l'aprenentatge i el paper del mestre o mestra en el període de l'Escola Infantil.
- Reflexionar, individualment i en grup sobre el significat i valor social de la professió de mestre, així com valorar, de forma crítica i des d'un raonament explícit, diferents formes i models de pensar i actuar a l'aula d'Educació Infantil.

- Accés i, si escau, coneixement de les lleis i normes que regulen l'etapa d'Educació infantil.
- Capacitat d'analitzar, des de paràmetres coherents amb el discurs teòric, diferents experiències i propostes de treball en Educació infantil.
- Adquisició i ús apropiat del vocabulari i terminologia propis de la disciplina i de les ciències socials en general.
- Capacitat de cerca, selecció i utilització de fonts documentals i material bibliogràfic propi de la disciplina.
- Hàbit de lectura de suplementos, revistes i literatura especialitzada en Educació Infantil.
- Competències pròpies del treball de caràcter col·laboratiu.

Competències Generals del Grau

*Competències Generals comunes al Grau de Maestro/a en Educació Infantil
Maestro/a en Educació Primària:*

S'entén per Competències Generals aquelles competències comunes als graus de Maestro/a de Educació Infantil i Educació Primària, i a desenvolupar des del curriculum compartit per ambdues titulacions i, per tant, són competències, també, de l'assignatura Organització de l'espai escolar, materials i habilitats docents:

- Expressar-se oralment i per escrit correcta i adequadament en les llengües oficials de la Comunitat Autònoma.
- Utilitzar amb solvència les tecnologies de la informació i de la comunicació com a eines de treball habituals.
- Analitzar i incorporar de forma crítica les qüestions més rellevants de la societat actual que afecten a l'educació familiar i escolar: impacte social i educatiu dels llenguatges audiovisuals i de les pantalles; canvis en les relacions de gènere i intergeneracionals; multiculturalitat i interculturalitat; discriminació i inclusió social i desenvolupament sostenible; i també promoure accions educatives orientades a la preparació d'una ciutadania activa i democràtica, compromesa amb la igualtat, especialment entre homes i dones.
- Promoure el treball cooperatiu i el treball i esforç individual.
- Assumir que l'exercici de la funció docent ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.
- Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula.
- Reconèixer la identitat de cada etapa i les seves característiques cognitives, psicomotors, comunicatives, socials i afectives.
- Dissenyar, planificar i avaluar l'activitat docent i l'aprenentatge a l'aula en contextos multiculturals i de coeducació.
- Saber treballar en equip amb altres professionals de dins i fora del centre en l'atenció a cada estudiant, així com en la planificació de les seqüències d'aprenentatge i en l'organització de les situacions de treball a l'aula i en l'espai de joc.

- Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació educativa i ser capaç de dissenyar projectes d'innovació identificant indicadors d'avaluació.
- Comprendre que l'observació sistemàtica és un instrument bàsic per poder reflexionar sobre la pràctica i la realitat, així com contribuir a la innovació i a la millora en educació.
- Identificar i planificar la resolució de situacions educatives que afectin a estudiants amb diferents capacitats i diferents ritmes d'aprenentatge, així com adquirir recursos per afavorir la seva integració.

Competències Generals pròpies del Grau de Maestro/a en Educació Infantil:

S'entén per Competències Generals pròpies del Grau de Maestro/a en Educació Infantil, aquelles competències pròpies del grau de Maestro/a de Educació Infantil i, per tant, a desenvolupar des del currículum propi del títol, per tant, són competències, també, de l'assignatura Organització de l'espai escolar, materials i habilitats docents.

- Conèixer els objectius, continguts curriculars i criteris d'avaluació de l'Educació Infantil.
- Promoure i facilitar els aprenentatges en la primera infància, des d'una perspectiva globalitzadora i integradora de les diferents dimensions cognitiva, emocional, psicomotora i volitiva.
- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat que atenguin a les singulars necessitats educatives dels estudiants, a la igualtat de gènere, a l'equitat i al respecte als drets humans.
- Fomentar la convivència a l'aula i fora d'ella i abordar la resolució pacífica de conflictes. Saber observar sistemàticament contextos d'aprenentatge i convivència i saber reflexionar sobre ells.
- Reflexionar en grup sobre l'acceptació de normes i el respecte als altres. Promoure l'autonomia i la singularitat de cada estudiant com a factors d'educació de les emocions, els sentiments i els valors en la primera infància.
- Conèixer l'evolució del llenguatge en la primera infància, saber identificar possibles disfuncions i vetllar per la seva correcta evolució. Abordar amb eficàcia situacions d'aprenentatge d'Organització de l'Espai escolar, materials i habilitats docents llengües en contextos multiculturals i multilingües. Expressar-se oralment i per escrit i dominar l'ús de diferents tècniques d'expressió.
- Conèixer les implicacions educatives de les tecnologies de la informació i la comunicació i, en particular, de la televisió en la primera infància.
- Conèixer fonaments de dietètica i higiene infantils.
- Conèixer fonaments d'atenció primerenca i les bases i desenvolupaments que permeten comprendre els processos psicològics, d'aprenentatge i de construcció de la personalitat en la primera infància.
- Conèixer l'organització de les escoles d'educació infantil i la diversitat d'accions que comprèn el seu funcionament. Assumir que l'exercici de la funció

docent ha d'anar perfeccionant-se i adaptant-se als canvis científics, pedagògics i socials al llarg de la vida.

- Actuar com a orientador de pares i mares en relació amb l'educació familiar en el període 0-6 i dominar habilitats socials en el tracte i relació amb la família de cada estudiant i amb el conjunt de les famílies.
- Reflexionar sobre les pràctiques d'aula per innovar i millorar la labor docent. Adquirir hàbits i destreses per a l'aprenentatge autònom i cooperatiu i promoure-ho en els estudiants.
- Comprendre la funció, les possibilitats i els límits de l'educació en la societat actual i les competències fonamentals que afecten als col·legis d'educació infantil i als seus professionals. Conèixer models de millora de la qualitat amb aplicació als centres educatius.

COMPETÈNCIES GENERALS DE LA MATÈRIA

- Comprendre que la dinàmica diària en ensenyament infantil és canviant en funció de cada estudiant, grup i situació, i tenir capacitat per ser flexible en l'exercici de la funció docent.
- Valorar la importància de l'estabilitat i la regularitat en l'entorn escolar, els horaris i els estats d'ànim del professorat com a factors que contribueixen al procés harmònic i integral dels estudiants.
- Conèixer els factors que afecten la dimensió pedagògica i organitzativa des de la interacció amb els professionals d'un centre i saber promoure la participació en activitats col·lectives i el treball cooperatiu amb vista a la millora i la innovació del centre.
- Reflexionar sobre la necessitat de l'eliminació i el rebuig dels comportaments i continguts sexistes i estereotips que impliquen discriminació entre dones i homes, amb una consideració especial a això en els llibres de text i materials educatius.
- Dissenyar i organitzar activitats que fomenten en l'alumnat els valors de no-violència, tolerància, democràcia, solidaritat i justícia i reflexionar sobre la seua presència en els continguts dels llibres de text, materials didàctics i educatius, joguines i els programes audiovisuals en diferents suports tecnològics destinats a l'alumnat.
- Conèixer i valorar experiències innovadores en l'àmbit de l'ensenyament infantil.
- Conèixer i analitzar les polítiques educatives, el seu desenvolupament legislatiu i la seua incidència en les reformes i les innovacions educatives.
- Tenir la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants per emetre judicis pedagògics que incloguen una reflexió sobre qüestions d'índole social, científica o tècnica i ètica.
- Diagnosticar necessitats, situacions complexes i possibilitats de les persones per fonamentar les accions educatives.
- Planificar seqüències d'aprenentatge i de treball a l'aula i en l'espai de joc, identificant les peculiaritats del període 0-3 i del període 3-6.

- Dissenyar processos i instruments d'investigació sobre la pràctica docent i organitzativa en ensenyament infantil.
- Adquirir la capacitat de dirigir, coordinar i col·laborar en la resolució de problemes educatius.

Continguts i estructura

Els continguts s'estructuren en quatre mòduls. No responen tant a títols de temes com a problemàtiques que es van a treballar al llarg del quadrimestre i que, per tant, es troven interrelacionades.

-PARTIR DEL XIQUET/A

Caracterització de què és ser xiquet/a en el s. XXI?.

- què sabem sobre els/les xiquets/tes?.
- com aprenen?.

• com construeixen i transformen el món?.

Principi bàsic de la professió: el problema consisteix a crear situacions perquè els xiquets/tes aprenguin. Alguns elements a considerar seriosament: l'activitat, el joc i la globalització.

-L'EXPLORACIÓ DEL MÓN DES DE L'ACTIVITAT I LA IMAGINACIÓ EN AQUESTS LLOCS ANOMENATS AULES I CENTRES.

Construint un entorn per ensenyar i aprendre amb xiquets i xiquetes de 0-6 anys.

- La vida i el món en un aula.
- Organitzant espais i materials: l'exploració del món a l'abast de la mà, en un aula, en un pati, en el menjar...
- A la conquesta del temps: ritmes, rituals i rutines en EI.

Organitzant un projecte de treball.

- Finalitats i objectius de la EI.
 - Areas d'experiència.
 - Projectes de treball, racons d'activitat, centres d'interès...
 - Jocs, contes, imatges, objectes, quantitats, excursions, protagonismes... com a instruments d'ensenyament i aprenentatge.
- L'avaluació de i a l'escola infantil.

-EL TREBALL EN EQUIP PER A UN PROJECTE D'EDUCACIÓ INFANTIL

Ser mestre competent en Educació Infantil.

- Formació, professionalitat i experiència.
- Bases per a una planificació coordinada: el projecte curricular d'I.I.
- L'adreça en un centre de EI.
- Comunicacions, trobades i desacords amb les famílies.

-EL PROBLEMA MÉS APASSIONANT: PREPARAR A la INFÀNCIA PER A UN FUTUR QUE DESCONEXEM.

- Infància i la seva invisibilitat social... el paper de l'escola infantil.
- Infàncies i tecnologies... el paper de l'escola infantil.
- Infància, diversitat i multiculturalitat... el paper de l'escola infantil.
- Infància i nous models familiars i de convivència... el paper de l'escola infantil.

La metodologia se centrarà en el desenvolupament temàtic, per part del professor, dels esquemes que donen cobertura a cadascun dels mòduls, així com la resolució i debat entorn de qüestions, pràctiques i problemes que siguin plantejats al llarg de les classes, tant de forma individual com col·lectiva. Per tant, *l'assistència és obligatòria*, d'una altra forma, difícilment podran desenvolupar-se determinades competències relacionades amb el treball amb uns altres. El treball cooperatiu serà la millor estratègia.

Les classes presencials seran complementades per les tutories (obligatòries) que convoqui el professor/a, les tutories (voluntàries) en horari d'atenció a l'estudiant, així com el temps que l'estudiant dediqui al disseny i realització d'activitats i projectes de treball. Cadascú dels grups portarà al dia un "quadern de treball", amb les pràctiques i aportacions personals en el desenvolupament de la matèria.

Treballs obligatoris individuals:

- De forma obligatòria, cada estudiant, individualment, farà un treball al voltant de l'entrevista a un xiquet/a d'educació infantil. A partir d'aquesta entrevista s'haurà de concloure el tipus d'organització d'aula/centre en la qual està escolaritzada la persona entrevistada (según quadrimestre)
- Com a treball obligatori d'aquesta assignatura també s'inclou la lectura de dos llibres al llarg del curs. Un per al primer quadrimestre i l'altre per al segon. A més de tots aquells que l'alumnat vulgui llegir i comentar amb el professor a fi d'aconseguir una major valoració en l'avaluació de l'assignatura.
 - Les plantejades a classe

Treballs obligatoris grupals:

- Informe sobre joguines que es realitzarà durant el primer quadrimestre.
- Realització d'un projecte de treball de cadascun dels quatre temes en els quals està dividit el temari, així com la seva exposició al grup classe.

- Visita a un centre d'educació infantil.
 - Les plantejades a classe

Treballs voluntaris:

- Comentari crític de textos.
- Treball individual sobre notícies actuals relacionades amb l'educació que es comentaran des dels temes del programa estudiats).
- Lectura de llibres a partir del tercer.
- Confecció guia didàctica d'una pel·lícula
- Elaboració d'una U.D. (quincenal).
- Aportació a classe de llibres, fitxes, quaderns, objectes...de quan erem xicotets, alumnes d'infantil..(ens servirà per a veures, com es treballava en eixe moment, amb quina metodologia o metodologies...)

Altres activitats complementàries a l'assignatura relacionades amb esta.
Autoavaluació i coavaluació

Per a això alguns propòsits referits a la metodologia, seran els següents:

- Problematitzar el coneixement. El coneixement que es presentarà en esta assignatura no serà el final del camí sinó el principi. Serà la matèria sobre la qual l'alumnat haurà de pensar i dialogar críticament des de les seues experiències de vida, lectures, ...; de manera que les alumnes i alumnes vagen construint activament i conscientment el seu pensament professional sobre esta matèria.
- Propiciar un pensament professional que servisca per a comprendre críticament què succeïx en les interdependents i complexes realitats socials i educatives (a nivell micro i a nivell macro), imaginar què podria fer-se en elles per a millorar-les i decidir com contribuir des de l'escola en la construcció d'una societat més sostenible socialment i mediambientalment.
- Incorporar transversalment qüestions rellevants de la societat actual (les relacions de gènere i intergeneracionals, l'impacte de les tecnologies de la informació i de la comunicació, els drets humans, la multiculturalitat i interculturalitat, la discriminació i la inclusió social, el desenvolupament sostenible, ...) per a pensar com plantejar-les en l'organització i direcció dels centres educatius.
- Vetlar perquè els aprenentatges siguen rellevants, funcionals, significatius i emancipadors per a la vostra formació com a educadors i com a ciutadanes i ciutadans.

- Treballar des de la responsabilitat, l'honestedat, l'esforç, l'estudi permanent, el treball cooperatiu i el compromís actiu amb la millora professional i amb la millora social per a totes i tots.
- Procurar que no es produïsquen contradiccions entre el que es defenga a nivell del discurs i el que ocórrega en la pràctica quotidiana de l'aula; prenent consciència de perquè fem el que fem i quins són els condicionants que influïxen en les nostres actuacions pràctiques (com a alumnes i alumnes i com a professora) per a intentar millorar els processos d'ensenyança-aprenentatge que desenvolupem.
- Assimilar i interioritzar els coneixements adquirits, a fi de portar-los a la pràctica com a professional actiu, creatiu, solidari i coherent en la seua tasca educativa.

Avaluació

Criteris:

- Coneixement i comprensió dels conceptes propis de l'assignatura, així com les seves relacions i la capacitat de manejar-los de forma precisa de forma oral i per escrit. Grau de comprensió de conceptes i idees.
- Assistència a classe i realització de pràctiques i treballs obligatoris tant grupals com a individuals.
- Capacitat d'argumentar de forma raonada entorn de posicionaments professionals, ètics i epistemològics enfront de situacions educatives i escolars.
- Capacitat d'expressar-se de forma correcta oralment i sense faltes d'ortografia per escrit.
- Participació en activitats complementàries generals del centre i en les particulars de l'assignatura.
- Originalitat (grau d'elaboració personal de les idees i dels treballs)
- Cooperació (grau d'implicació en el treball en equip i en l'aprenentatge de les companyes i companys) habilitat comunicativa (grau de qualitat en l'expressió i en l'escolta).
- I es procurarà tindre en compte les particularitats de l'alumnat així com els seus coneixements previs.

Instruments i procediments d'avaluació:

- Lliurament puntual de pràctiques individuals i de grup.
- Entrevista amb els diferents grups.
- Participació activa en classe i assistència (recordem que es obligatòria)
- Qualitat de les pràctiques obligatòries.
- Lliurament de tots els escrits requerits durant el desenvolupament de les activitats de l'assignatura

Qualificacions:

- Per "aprovar" necessàriament s'ha de tenir una assistència regular a classe, realitzar els treballs obligatoris, així com lliurar en temps i forma les pràctiques individuals i de grup, amb qualitat.
- Per obtenir un "notable" necessàriament s'ha de tenir una assistència regular a classe, realitzar els treballs obligatoris, així com lliurar en temps i forma les pràctiques individuals i de grup, amb una qualitat alta, així com, si és el cas, una entrevista grupal o individual.
- Per accedir al "excel·lent" s'ha d'haver obtingut un "notable" i haver realitzat el major número d'activitats voluntàries amb la qualitat adequada a la qualificació que es pretén.

En els treballs realitzats en equip totes les persones integrants del grup hauran de saber presentar i argumentar qualsevol part dels dits treballs (treball cooperatiu)

Si en els treballs s'inclouen literalment textos (per exemple, extrets d'internet o de llibres) hi haurà que explicitar la seua procedència, la seua referència bibliogràfica completa.

Programació General –aproximada– d'activitats.

L'assignatura Organització de l'espai escolar, materials i habilitats docents és de 9 crèdits ECTS.

Un crèdit ECTS (European Credit Transfer System), representa la unitat de valoració acadèmica del volum de treball que un estudiant ha de realitzar per superar cadascuna de les assignatures i aconseguir els objectius i destreses definits per al títol.

Així doncs, si la nostra assignatura és de 9 crèdits, significa que la seva "traducció" en hores de treball de l'estudiant al llarg del curs serà d'unes 215 hores. D'aquest volum de treball, la distribució aproximada es la siguiente:

Asistencia a clase: 54 horas (25%)		
Trabajo en grupo: 22 horas (10%)	40%	
Tutorías individuales y colectivas: 10 horas (5%)		215 horas
Estudio y trabajo autónomo: 129 horas	60%	

BIBLIOGRAFIA

- AINSCOW, M. (2000) *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva (Index for inclusion). Desarrollando el aprendizaje y la participación en los centros educativos.* (Material para Primaria y Secundaria). Descargable en: http://inclusion.udea.edu.co/documentos_links/Guia%20e%20indicadores%20E Inclusiva UNESCO.pdf
- ALCALDE, Ana Isabel (2006). *Transformando la escuela: las comunidades de aprendizaje.* Barcelona. Graó
- ALUMNOS DE LA ESCUELA DE BARBIANA (1996). *Carta a una maestra.* Madrid. PPC
- ALVAREZ-URIA, F. y VARELA, Julia (1991). *Arqueología de la escuela.* Madrid. La Piqueta.
- AAVV (2009). *Escola inclusiva: una escola per a saber i per a viure sense exclusions. IX Jornades educatives de Cullera 2009.* Ajuntament de Cullera
- AAVV (2006). *La respuesta a las necesidades educativas especiales en una escuela vasca inclusiva. Experiencias y debates de buenas prácticas. Actas del Congreso Guztientzako Escola.Donosita-San Sebastián:Servicio Central del Gobierno vasco.*
- AAVV (2009). *La educación inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado.* Cuadernos de educación. ICE.Universidad de Barcelona: Horsori Editorial, S.L.
- APPLE, M. y BEANE, J. (1997). *Escuelas democráticas.* Madrid. Morata.
- APUD, Adriana (s/f). *Participación infantil.* Unicef. Descargable en: http://www.ciudadesamigas.org/doc_download.php?id=20
- ARANDA, R. (Coord.). (2008): *Atención temprana en educación infantil . Las Rozas (Madrid) : Wolters Kluwer .*
- BASSEDAS, E., HUGUET, T. y SOLÉ, I. (2003): *Aprender y enseñar en Educación Infantil.* Barcelona: Graó.
- BLANCO, Nieves. (2005). Innovar más allá de las reformas: reconocer el saber de la escuela. *REICE: Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 3, 1, 372-381. Descargable en : <http://redalyc.uaemex.mx/redalyc/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=55130137>
- BLANCO, Nieves (2000). "Mujeres y hombres para el siglo XXI: el sexismo en los libros de texto" (119-147). En SANTOS GUERRA, M.A. (2000). *El harén pedagógico. Perspectiva de género en la organización escolar.* Barcelona. Graó.
- BOOTH, T; AINSCOW, M y KINGSTON, D (2006). Index para la Inclusión. Desarrollo del juego, el aprendizaje y la participación en Educación Infantil. Bristol, CSIE. Descargable en:

<http://www.eenet.org.uk/resources/docs/Index%20EY%20Spanish.pdf>

BUIGUES, P. (2007). *"De la Biología del amor a la Pedagogía del Afecto y el amor o De la necesidad de caminar hacia entornos educativos saludables y de calidad"*.

Descargable en:

<http://www.fundacionvalores.es/images/recursos/PedagogiaAfecto.pdf>

CARR, W. y KEMMIS, S. (1988). *Teoría crítica de la enseñanza: la investigación-acción en la formación del profesorado*. Barcelona. Martinez-Roca.

COLECTIVO AMANI (1994). *Educación intercultural. Análisis y resolución de conflictos*. Madrid. Editorial Popular. (reeditado actualmente)

CORONA, Yolanda y MORFIN, Maria (2001). *"Diálogo de saberes sobre participación infantil"*. Mexico, UAM-UNICEF, Comexani, Ayuda en Acción México.

Descargable en: <http://www.uam.mx/cdi/dialogo/index.html>

DAHLBERG, G., MOSS, P. y PENCE, A. (2005): *Más allá de la calidad en educación infantil*. Barcelona. Graó.

DE LA HERRAN, A. y PAREDES (Coord.) (2008): *Didáctica general : la práctica de la enseñanza en educación infantil primaria y secundaria* Madrid : McGraw-Hill

DÍEZ NAVARRO. M.C. (2009): *Mi escuela sabe a naranja*. Barcelona. Graó.

DE LA GUARDIA, Rosa M^a (2007). La relación profesorado-familias en educación infantil: actitudes y roles. *Aula de infantil*, 35, 31-34. Descargable en:

http://www.oriapat.net/zuzen/documents/Larelacionprofesorado_familiasenEIactitudesyroles.pdf

ECOLOGISTAS EN ACCIÓN (2005). *"Libros de texto para rematar el planeta"*. Comisión de Educación Ecológica y Participación. Documento extraído de Internet [<http://www.consumehastamorir.com>]

ESSOMBA, Miguel Angel (2006). *Liderar escuelas interculturales e inclusivas*. Barcelona : Graó

FABER, Adele y MAZLISH, Elaine (2008). *Cómo hablar para que sus hijos le escuchen y cómo escuchar para que sus hijos le hablen*. Barcelona: Medici.

FEMINARIO DE ALICANTE (1987). *Elementos para una educación no sexista. Guía didáctica de la Coeducación*. Valencia, Víctor Orenga Ediciones.

Descargable en:

<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/77813486438448606732768/index.htm>

FERNANDEZ ENGUITA, M. (1990). *La cara oculta de la escuela*. Madrid: Siglo XXI.

FREIRE, P. (1994). *Cartas a quien pretende enseñar*. México. Siglo XXI

FULLAN, M. y HARGREAVES, A. (1996). *¿Hay algo por lo que merezca la pena luchar en la escuela? Trabajar unidos para mejorar*. Sevilla: MCEP

- GARCIA-BACETE, F.J. (2003). "Las relaciones escuela-familias: un reto educativo". *Infancia y Aprendizaje*, 26 (4), 425-437. Descargable en: <http://www.oriapat.net/zuzen/documents/LasrelacionesE.F.Bacete2003.PDF>
- GERVILLA, Angeles. (2006): Didáctica básica de la educación infantil: conocer y comprender a los más pequeños. Madrid : Narcea.
- GIMENO, J. (coord). (2001). *Los retos de la enseñanza pública*. Madrid. Akal- Universidad Internacional de Andalucía
- GIROUX, H. (1990). *Los profesores como intelectuales*. Barcelona: Paidós.
- HUGUET I COMELLES, Teresa (2006). *Aprender junts a l'aula. Una proposta inclusiva*. Barcelona: Biblioteca de guix
- HERNANDEZ, Graciela; JARAMILLO, Concepción (2004) *Tratar los conflictos en la escuela sin violencia*. Cuadernos de educación no sexista nº 14. Madrid, Instituto de la Mujer. Descargable en: <http://www.inmujer.migualdad.es/MUJER/publicaciones/docs/08conflictos.pdf>
- HIRT, N. (2001). *Los tres ejes de la mercantilización escolar*. [Disponible en <http://www.suatea.org/varios/3ejes.PDF>]
- IBAÑEZ, C. (2005): El proyecto de educación infantil y su práctica en el aula. Madrid : La Muralla, 2005
- JACKSON, Ph. (1991). *La vida en las aulas*. Madrid. Morata
- KEMMIS, S. Y MCTAGGART, R. (1988). *Cómo planificar la investigación-acción*. Barcelona. Laertes.
- LAGUÍA, M.J. y VIDAL (2008): Rincones de actividad en la Escuela Infantil. Barcelona. Graó.
- LAVAL, C. (2004). *La escuela no es una empresa. El ataque neoliberal a la enseñanza pública*. Barcelona. Paidós.
- LEBRERO, M. t. (2006): Proyecto de educación infantil a través del juego . UNED. Madrid.
- LEDESMA, Nieves (2010). "Coeducación y materiales curriculares en la red". En RAYON, L. *Materiales curriculares, integración de las TIC y atención a la diversidad*. Madrid: MEC. (En prensa)
- LEDESMA, Nieves (2002). *Problemática curricular en la integración de los medios audiovisuales y de los medios de comunicación de masas en la escuela*. (Tesis doctoral). Madrid. Universidad Complutense. Descargable en: <http://eprints.ucm.es/tesis/edu/ucm-t26062.pdf>
- LÓPEZ CASTRO, M. et al. (2004). *Totalán: un modelo cooperativo de escuela*. Sevilla. Junta de Andalucía.

- LÓPEZ MELERO, Miguel (2004) *Construyendo una escuela sin exclusiones : una forma de trabajar en el aula con proyectos de investigación*. Publicación Málaga : Ediciones Aljibe
- LÓPEZ MELERO, Miguel (1999) Escuela pública y atención a la diversidad : la educación intercultural : la diferencia como valor. En Escuela pública y sociedad neoliberal. Madrid : Miño y Dávila, 1999. p. 133-173
- LÓPEZ RUIZ, J.I. (2000). *Aprendizaje docente e innovación curricular: dos estudios de caso sobre el constructivismo en la escuela*. Málaga: Aljibe
- LOPEZ YANEZ, Julian; SANCHEZ, Marita y NICASTRO, Sandra (2002). *Análisis de organizaciones educativas a través de casos*. Madrid: Síntesis
- MARCHENA Gómez, Mª Rosa (2009). El aula por dentro. Cómo mejorar su gestión y organización. Madrid. Wolters Kluwer
- MARCHESI, Álvaro (2007). Sobre el bienestar de los docentes. Competencias, emociones y valores. Madrid. Alianza Editorial.
- MARTINEZ BONAFAE, Angels (2002). *Vivir la democracia en la escuela: herramientas para intervenir en el aula y en el centro*. Sevilla. MCEP (También en Ed. Graó. 1999. *Viure la democràcia a l'escola*).
- MARTINEZ RODRIGUEZ, J.B. (1999). *Negociación del curriculum. La relación enseñanza-aprendizaje en el trabajo escolar*. Madrid. La Muralla.
- MATEOS, Almudena y SASIAIN, Itxaso (2009). *Madres y padres coeducamos en la escuela. Responsable de coeducación en los centros educativos*. Madrid, CEAPA. Descargable en: <http://www.ceapa.es/> , Ruta: publicaciones -> herramientas
- MATURANA, H. (2002). *Emociones y lenguaje en educación y política*. Santiago de Chile. Dolmen.
- MERIEU, Philippe (2006) *Carta a un joven profesor: por qué enseñar hoy*. Barcelona. Graó
- MORRISON, G. (2005): Educación infantil. Madrid : Pearson.
- MUÑOZ SANDOVAL, A. (2009): El Desarrollo de las competencias básicas en educación infantil : propuestas y ejemplificaciones didácticas. Alcalá de Guadaíra (Sevilla) : Editorial MAD.
- MUÑOZ, C. (2005): Didáctica de la educación infantil . Barcelona : Altamar.
- ORTEGA, Rosario; DEL REY, Rosario; GOMEZ, Paula (2002). *Estrategias educativas para la prevención de la violencia. Mediación y diálogo*. Madrid: Cruz Roja Juventud.
- PARRILLA, A. (1996). *Apoyo a la escuela: un proceso de colaboración*. Bilbao. Mensajero.
- PITLUK, L. (2007): La planificación didáctica en Educación Infantil : las unidades didácticas, los proyectos y las secuencias didácticas. Eduforma. Alcalá de Guadaíra (Sevilla).

- PIUSSI, Anna M^a y MAÑERU, Ana (coords) (2006). *Educación, nombre común femenino*. Barcelona. Octaedro.
- PORRAS VALLEJO, Ramón y GONZÁLEZ MANJÓN, Daniel (coordinadores) (2005). *Haciendo realidad la escuela inclusiva. Cinco experiencias contadas en primera persona*. Sevilla: M.C.E.P
- PORRO, Barbara (1999). *La resolución de conflictos en el aula*. Buenos Aires: Paidós.
- PUJOLAS, Pere (2004). *Aprender juntos alumnos diferentes. Los equipos de aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona. Eumo- Octaedro.
- PUJOLAS, Pere (2001). *Atención a la diversidad y aprendizaje cooperativo en la educación obligatoria*. Málaga. Ediciones Aljibe.
- QUINTO, Battista (2005): *Los talleres en educación infantil : espacios de crecimiento*. Barcelona: Graó.
- SANCHIDRIAN, BERRIO (coords.) (2010): *Historia y perspectiva actual de la educación infantil* / Barcelona : Graó
- SÁNCHEZ BLANCO, C. (2009): *Peleas y daños físicos en la educación infantil [Recurs electrònic] / Publicació Buenos Aire Argentina : Miño y Dávila*.
- SANCHEZ BLANCO, Concepción (2001). *El desarrollo de actitudes en educación infantil*. Madrid: Edelvives.
- SANTOS GUERRA, M.A. (2003). *Trampas en educación: el discurso sobre la calidad*. Madrid. La Muralla.
- SANTOS GUERRA, M.A. (1993). *La evaluación: un proceso de diálogo, comprensión y mejora*. Málaga. Aljibe.
- SANTOS GUERRA, M.A. (2000). *La escuela que aprende*. Madrid. Morata
- SILVA, T.T (2001). *Espacios de identidad: nuevas visiones sobre el curriculum*. Barcelona. Octaedro
- SLEE, R., WEINER, G. y TOMLINSON, S. (Eds.) (2001) *¿Eficacia para quién? Crítica de los movimientos de las escuelas eficaces y de la mejora escolar*. Madrid. Akal
- SOPEÑA, A. (1994). *El florido pensil: memoria de la escuela nacionalcatólica*. Barcelona. Crítica.
- TONUCCI, F. (2003). *Cuando los niños dicen ¡basta!*. Madrid. Fundación Germán Sánchez Ruipérez (También en Ed. Graó. 2004. *Quan els infants diuen prou!*)
- TONUCCI, F. (1997). *La ciudad de los niños: un modo nuevo de pensar la ciudad*. Madrid. Fundación Germán Sánchez Ruipérez
- TONUCCI, F. (1988). *Niño se nace*. Barcelona. Barcanova. TONUCCI, F. (1989). *Con ojos de niño*. Barcelona. Barcanova. TONUCCI, F. (1989). *Cómo ser niño*. Barcelona.

Barcanova. TONUCCI, F. (2007). *Frato. 40 años con ojos de niño*. Barcelona. Graó.
(Libros de viñetas para pensar la educación)

TORRES, J. (1999). "Libros de texto y control del currículum". *Cuadernos de Pedagogía*, 168, 50-55.

TRIANES, Victoria (2004). *Educación y competencia social*. Málaga. Aljibe

VIZCAÍNO, I. M., GOÑI, M.J.; CREMADES, M.R. y SALDAÑA, M.J. (2008): Guía fácil para programar en educación infantil 0-6 años): trabajar por proyectos. Las Rozas (Madrid) : Wolters Kluwer .

LEGISLACIÓ VIGENT REFERIDA A L'EDUCACIÓ INFANTIL/PRIMÀRIA

CONSTITUCIÓ ESPANYOLA. 1978. (BOE, 29 desembre 1978):
www.Boe.És/datos_iberlex/normativa/TL/ConstitucionCASTELLANO.Pdf
(Art. 27, sobre l'Educació)

LLOE. LLEI ORGÀNICA 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (BOE, 4 maig 2006):
www.Boe.És/boe/dies/2006/05/04/pdfs/A17158-17207.Pdf

(CURRÍCULUM INFANTIL)

REIAL DECRET 1630/2006, de 29 de desembre, pel que s'establixen les ensenyances mínimes

Del segon cicle d'Educació infantil. (BOE, 4 gener 2007)

www.Boe.És/boe/dies/2007/01/04/pdfs/A00474-00482.Pdf

ORDE ECI/3960/2007, de 19 de desembre, per la que s'establix el currículum i es regula la

Ordenació de l'educació infantil. (BOE, 5 gener 2008)

www.Boe.És/boe/dies/2008/01/05/pdfs/A01016-01036.Pdf

DECRET 37/2008, de 28 de març, del Consell, pel que s'establixen els continguts educatius del primer cicle de l'Educació Infantil en la Comunitat Valenciana.

(DOCV, 3 abril 2008)

www.docv.Gva.És/portal/portal/2008/04/03/pdf/2008_3829.Pdf

DECRET 38/2008, de 28 de març, del Consell, pel que s'establix el currículum del segon cicle de l'Educació Infantil en la Comunitat Valenciana (DOCV, 3 abril 2008)

www.docv.Gva.És/portal/portal/2008/04/03/pdf/2008_3838.Pdf

ORDE de 24 de juny 2008, de la Conselleria d'Educació, sobre l'avaluació en l'etapa d'Educació Infantil. (DOGV, 25 juliol 2008)

www.docv.Gva.És/portal/portal/2008/07/25/pdf/2008_8788.Pdf

(CURRÍCULUM PRIMÀRIA)

REIAL DECRET 1513/2006, de 7 de desembre, pel que s'establixen les ensenyances mínimes de l'Educació primària (BOE, 8 desembre 2006):

www.Boe.És/boe/dies/2006/12/08/pdfs/A43053-43102.Pdf

ORDE ECI/2211/2007, de 12 de juliol, per la que s'establix el currículum i es regula l'ordenació de l'Educació primària. (BOE, 20 juliol 2007)

www.Boe.És/boe/dies/2007/07/20/pdfs/A31487-31566.Pdf

DECRET 111/2007, de 20 de juliol, del Consell, pel que s'establix el currículum de l'Educació Primària en la Comunitat Valenciana (DOGV, 24 juliol 2007):

www.edu.Gva.És/oed/areaord/docs/dossier_edprim_cas07.Pdf

ORDE de 13 de desembre del 2007, de la Conselleria d'Educació, sobre avaluació en educació primària:

www.docv.Gva.És/portal/portal/2007/12/19/pdf/2007_15366.Pdf

(ORGANITZACIÓ)

REIAL DECRET 1537/2003, de 5 de desembre, pel que s'establixen els requisits mínims dels centres que impartisquen ensenyances escolars de règim general (BOE, 10 desembre 2003):

www.Boe.És/boe/dies/2003/12/10/pdfs/A43808-43813.Pdf

DECRET 233/1997, de 2 de setembre, del Govern Valencià, pel que s'aprova el Reglament Orgànic i Funcional de les Escoles d'Educació Infantil i dels Col·legis d'Educació Primària (DOGV, 8 setembre 1997).

www.docv.Gva.És/portal/portal/1997/09/08/pdf/1997_10024.Pdf

ORDE de 28 d'agost del 2007, de la Conselleria d'Educació, per la que es regula l'horari de l'Educació Primària:

www.docv.Gva.És/portal/portal/2007/09/07/pdf/2007_10990.Pdf

DECRET 39/2008, de 4 d'abril, del Consell, sobre la Convivència en els centres docents no universitaris sostinguts amb fons públics i sobre els Drets i Deures de l'alumnat, pares, mares, tutors o tutores, professorat i personal d'administració i servicis (DOCV, 9 abril 2008)

www.docv.Gva.És/portal/portal/2008/04/09/pdf/2008_4159.Pdf

ORDE de 31 de març del 2006, de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, per la que es regula el pla de convivència dels centres docents.(DOCV, 10 maig 2006)

www.docv.Gva.És/portal/portal/2006/05/10/pdf/2006_X5282.Pdf

Per a demanar més informació relativa al sistema educatiu en la Generalitat Valenciana, podeu acudir a:

Legislació vigent en els centres educatius de la Generalitat Valenciana:

<http://www.edu.Gva.És/oed/areaed/és/legintro.Htm>

Direcció General d'Ordenació i Centres Docents de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana:

http://www.edu.Gva.És/oed/index_es.Aspe

Caldria tindre en compte també la normativa de la Unió Europea que fa referència, directament o indirectament, a l'educació:

TRACTAT DE LISBOA pel que es modifiquen el Tractat de la Unió Europea i el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea (Diari Oficial de la Unió Europea, 17 desembre 2007)

<http://eur-lex.Europa.Eu/JOHtml.Do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:ÉS:HTML>

TRACTAT pel qual s'establix una CONSTITUCIÓ per a EUROPA (Diari Oficial de la Unió Europea, 16 desembre 2004)

<http://eur-lex.Europa.Eu/JOHtml.Do?uri=OJ:C:2004:310:SOM:ÉS:HTML>
(Art. II-74, sobre l'Educació)

Algunes WEBS relacionades amb l'educació

- . Ministeri d'Educació: <http://www.Educació.ÉS/portada.Html>
- . Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana: <http://www.edu.Gva.ÉS/>
- . Confederació Espanyola d'associacions de Mares i Pares d'Alumnes i Alumnes: <http://www.ceapa.ÉS/>
- . Confederació Catòlica Nacional de Pares de Família i Pares d'Alumnes: <http://www.concapa.Org/>
- . Sindicat d'estudiants: <http://sindicatodeestudiantes.Net/>
- . Confederació Estatal de Moviments de Renovació Pedagògica: <http://cmrp.pangea.Org/>
- . Federació de Moviments de Renovació Pedagògica del País Valencià: <http://www.fmrppv.Org/index.Htm>
- . Plataforma per l'Ensenyament Públic d'Elx Plataforma en Defensa de l'Ensenyança Pública: <http://noalaconcertacion.blogspot.Com/>
- . Plataforma per a la millora de l'escola pública: <http://www.mejoratuescuelapublica.ÉS/>
- . Plataforma estatal per l'ensenyança pública: <http://www.Node50.Org/igualdadydiversidad/home.Htm>
- . Escoles en Xarxa. Vilaweb: <http://escolesenxarxa.vilaweb.Com>
- . Les webs dels sindicats de professionals de l'ensenyança: ANPE, CCOO, CGT, CSI-CSIF, FETE-UGT, FSIE (FEDERACIÓ DE SINDICATS INDEPENDENTS DE L'ENSENYANÇA- sindicat majoritari d'ensenyança privada concertada), STES-INTERSINDICAL (stepv), SINDICAT INTERNACIONAL D'EDUCACIÓ, USIT-EP (professorat de religió), ÚS. En la pàgina de l'editorial SM (marianistas) <http://www.Profes.Net/deinteres.Aspe?cat=32289> s'oferixen els enllaços a estos sindicats.

Algunes REVISTES sobre educació

- . *Cuadernos de Pedagogía* <http://www.cuadernosdepedagogia.com/>
- . *Kikiriki – Cooperación Educativa* (recientemente cerrada)
- . *Guix*
- . *Aula de Innovación Educativa*. Ed. Graó
- . *Perspectiva escolar*. Ed. Rosa Sensat
- . *Educar-nos*. Ed. Milani (vacada en DIALNET)
- . *Aula de Infantil*. Ed. Graó
- . *In-fan-cia*. Ed. Rosa Sensat (vacada en DIALNET)

- . *Maestra de Primaria*
- . *Revista de Educación*
- . *Temps d'Educació*
- . *Duoda*
- . *Comunicación y Pedagogía*

Alguns PERIÒDICS EDUCATIUS

- . *Escola* (abans "Escola Espanyola")
- . *Comunitat Escolar* <http://comunidad-escolar.pntic.Mec.És/838/portada.Html>

Alguns LLIBRES I PEL·LÍCULES per a mestres i mestres

(Novel·les)

- . *Història d'una mestra*. Josefina Aldecoa.
- . *El xiquet del pijama a ratlles*. John Boyne
- . *Davall les rodes*. Hermann Hesse
- . *El guardià entre el ségol*. J.D. Salinger
- . *El senyor de les Mosques*. William Holding
- . *Dimarts amb el meu vell professor*. Albom
- . *1984*. George Orwell
- . *Un món feliç*. Aldoux Huxley
- . *Rebel·lió en la granja*. George Orwell
- . *Assaig sobre la ceguera*. José Saramago
- . *La caverna*. José Saramago
- . *Històries de dones*. Rosa Montero
- . *El laberint de la felicitat*. Miralles i Rovira
- . *La ciència de la felicitat*. Sonja Lyubomirsky

(Pel·lícules i documentals)

- *Diaris del carrer*
- *El mestre d'escola*
- *El club dels poetes morts*
- *L'onada*
- *La classe*
- *Lliçons inoblidables*
- *Rebel·lió en les aules*
- *El xicotet salvatge*
- *Hui comença tot*
- *La pissarra*
- *Els xics del cor*
- *El Miracle d'Ana Sullivan*
- *La Llengua de les Palometes*
- *Límit vertical*
- *Pensant en els altres*
- *L'escola de la Senyoreta Olga*
- *Adéu Barbiana*
- *Canviar l'escola amb Freinet*
- *O'Pelouro*
- *Use les meues mans, Use les meues idees*

- *La Classe Dividida*
- *L'Escola Expandida*
- *Ser i Tindre*
- *Educar per a fabricar ciutadania*
- *L'educació prohibida*